

CSALÁDJOG IV.
CSALÁDI JOGÁLLÁS

3. OLVASÓLECKE
időigénye: 45 perc

Dr. Hegedűs Andrea PhD, LL.M,
egyetemi docens

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Civilisztikai Tudományok
Intézete

IV. RÉSZ - A ROKONSÁG

X. CÍM A LESZÁRMAZÁSON ALAPULÓ ROKONI KAPCSOLAT

II. AZ APAI JOGÁLLÁS KELETKEZÉSE

D) A BÍRÓSÁGI HATÁROZATON ALAPULÓ VÉLELEM

A származási perek részletszabályait a Pp. Különleges eljárásokról szóló XXXIV. fejezete tartalmazza.

Származási perek az alábbiak:

- az apaság megállapítása,
- az apaság vélelmének megdöntése, valamint
- az anyaság megállapítása iránt indított perek. (Pp. 464.§)

Forrás: <https://www.bzsh.hu/wp-content/uploads/2015/06/birosag.jpg>

1) Bírósági határozaton alapuló vélelem (4:103.§)

- Ha a gyermek apja sem az anya házassági köteléke, sem reprodukciós eljárás, sem teljes hatályú apai elismerés alapján nem állapítható meg, az apaságot bírósági úton lehet megállapítani.
- Vagyis az apaság bírói úton történő megállapítása a **vélelmek törvényi sorrendjében az utolsó helyen** áll.
- A bíróság a gyermek apjának nyilvánítja azt a férfit, aki az anyával a (vélelmezett) **fogamzási időben nemileg érintkezett, és az összes körülmény gondos mérlegelése alapján alaposan következtethető**, hogy a gyermek ebből az érintkezésből származik.
- Az apaságot megállapító **ítélet mindenkivel szemben hatályos**.
- Ha a származás **reprodukciós eljárás** következménye, **nincs helye** az apaság bírói úton történő megállapításának azzal a férfival szemben, aki az eljárás lefolytatásához **ivarsejtet vagy embriót adományozott** (= donor), és ő sem indíthat apasági pert.

2) Az apaság megállapítása iránti per indítására jogosultak (4:104.§)

- Az apaság bírósági megállapítását kérheti:
  - * az anya,
  - * a gyermek,
  - * a gyermek halála után leszármazója és
  - * az apa.

Apaként az a férfi jöhet szóba, aki a gyermek apjának tekinti magát, de elismerő nyilatkozatot valamely törvényes feltétel hiánya miatt nem tud tenni.

A **kiskorú gyermek** a perben a **gyámhatóság hozzájárulásával az anya pertársaként** vehet részt.

3) A perindítás személyessége (4:105.§)

- Az apaság megállapítása iránt a pert a jogosultnak **személyesen** kell megindítania.
- A **korlátozottan cselekvőképes** - a pert **törvényes képviselője hozzájárulásával** indíthatja meg.
- Ha a jogosult **cselekvőképtelen**, a pert nevében a **gyámhatóság hozzájárulásával törvényes képviselője** indíthatja meg.
- Az **anya** a perben gyermeke **törvényes képviselőjeként eljárhat**.

4) Az apaság megállapítása iránti per alperesei (4:106.§)

A CSJK új rendelkezése, hogy az apaság megállapítása és az apasági vélelem megdöntése iránti per **alpereseit is részletezi.**

5) Az apaság bírói megállapításának bizonyítékai

Az eset összes körülményének figyelembevételével történik az apaság megállapítása.

Ennek bizonyítékai a

- **tanúvallomások:** az anya, barátok, az orvos (nem hivatkozhat orvosi titoktartásra) stb. és
- az alperes férfi (**feltételezett apa**) **meghallgatása,**
- **terhesség** alatt keletkezett **iratok.**
- **igazságügyi orvosszakértők** bevonásával készített természettudományos bizonyítékok. Ezen belül különösen:
  - * **DNS vizsgálat.**
Korábban a vér és szérumcsoport vizsgálatok, antropológiai vizsgálat (a testalkati jellegzetességek összehasonlítása), kromoszóma vizsgálat jöhetett még szóba.
  - * **nemzőképesség** vizsgálata,

6) Apasági per egyszerre csak 1 „apa” ellen indítható

A Pp. szabályai szerint arra már nincs lehetőség, hogy az alperesen kívül, a tanúként beidéztetett férfiak orvosszakértői vizsgálatát is elrendeljék. Ha ugyanis az alperes ellen indított orvosszakértői vizsgálat nem támasztja alá az apaságot, a keresetet el kell utasítani, és a gyermek származásának tisztázására újabb perben kerülhet sor.

III. AZ APASÁG VÉLELMÉNEK MEGTÁMADÁSA

Mindegyik vélelem megdönthető, kivéve a bírósági ítéleten alapuló vélelmet!

A Csjt. ezen utóbbi is megdönthetőnek tekintette.

1) Az apasági vélelem megtámadásának okai (4:107.§)

- Az apaság vélelmét azon az alapon lehet megtámadni, hogy az, akit a vélelem alapján apának kell tekinteni,
  - * a gyermek anyjával a **fogamzás idejében nemileg nem érintkezett** vagy
  - * a **körülmények szerint egyébként lehetetlen** (pl. nemzőképtelenség esete, vagy a szívességi elismerés támadható meg ezen az alapon,) hogy a gyermek tőle származik.
- Ha az apaság vélelme **teljes hatályú apai elismerő** nyilatkozaton alapul, a vélelmet azon az alapon is meg lehet támadni, hogy
  - * a nyilatkozatnak a **jogi feltételek hiányában** nincs teljes hatálya;
(pl. nincs 16 év korkülönbség, vagy az érintettek nem járultak hozzá; ezesetben a tényleges származás megállapításának nincs jelentősége)
  - * az apai elismerő nyilatkozat **akarati hibában** szenved, vagyis **tévedés, megtévesztés vagy jogellenes fenyegetés hatása** alatt tették meg; vagy

Bírói gyakorlat - BH2018.194.

"A teljes hatályú apai elismerő nyilatkozaton alapuló apasági vélelem a jogi feltételek hiányára, illetve akarathibára hivatkozással megdönthető. Az apai elismerő nyilatkozatot tevő személy ilyen tartalmú hivatkozását akkor is vizsgálni kell, ha a vér szerinti apasága DNS-vizsgálattal gyakorlatilag bizonyított."

- * az apai elismerő nyilatkozatot **jogszabály megkerülése céljából** tették.
A jogszabály megkerülése elsősorban az idegenrendészeti jogszabályok, illetve az örökbefogadási szabályok kijátszását jelenti. Pl. nem alkalmas az adott személy örökbefogadásra, ezért elismeri a gyermeket magáénak.
- Ha a származás **reprodukciós eljárás** következménye, az apaság vélelme akkor támadható meg, ha az anya **férje vagy élettársa az eljáráshoz nem járult hozzá.** (Ezen vélelmet más okból nem lehet megtámadni.)

Bírói gyakorlat - Elvi határozat és döntés - EBH2015. P.8.

"... a 2013. évi V. törvény 4:108.§-ának a) pontja kivételes lehetőségként biztosítja a reprodukciós eljáráson alapuló apasági vélelem megdöntését, ... A hozzájárulást tartalmazó beleegyező nyilatkozatban - az 1997. évi CLIV. törvény rendelkezéseinek megfelelően - fel kell tüntetni az adott esetben alkalmazásra kerülő konkrét beavatkozást. A hozzájárulás tehát nem általános (biankó) jellegű," külön kell vizsgálni, hogy a nyilatkozat csak saját ivarsejtre, vagy donorra is vonatkozik.

2) Az apasági vélelem megtámadásának kizártsága (4:108.§)

Nem lehet az apaság vélelmét megtámadni, ha

- * a származás **reprodukciós eljárás** következménye, **kivéve**, ha az anya férje vagy élettársa az eljáráshoz nem járult hozzá; vagy
- * az apaságot **bíróság állapította meg**.

3) Az apasági vélelem megtámadására jogosultak (4:109.§)

• **Az apaság vélelmének megtámadására jogosultak:**

- * a vélelmezett apa, (De!! a nem vélelmezett genetikai apa nem jogosult!)
- * az anya,
- * a gyermek,
- * a gyermek halála után leszármazója.

- Az apaság vélelmét azon az alapon, hogy az apai elismerő nyilatkozatot **tévedés, megtévesztés vagy jogellenes fenyegetés** hatása alatt tették meg, **csak a vélelmezett apa** támadhatja meg.
- Az **anya a gyámhatóság jóváhagyásával, kiskorú gyermekével együttesen** indíthat pert. Ezesetben pertársak lesznek, és az anyának így nem kell a gyermekét perelnie. A per megindítása előtt a gyámhatóság mérlegeli, hogy a perindítást jóváhagyja-e.

Az anya **volt férje** akkor jogosult az apaság vélelmének megtámadására, ha a vélelem alapján az anya újabb házasságbeli férje az apa, de ennek a vélelemnek a megdőlte esetén a volt férjet kellene apának tekinteni.

- Azon az alapon, hogy az apai elismerő nyilatkozatot **jogszabály megkerülése** céljából tették, az apai elismerő nyilatkozat

megtámadására jogosultak továbbá:

- * az **ügyész** és
- * a **gyámhatóság**.

4) A perindítás személyessége (4:110.§)

- A pert a jogosultnak főszabály szerint **személyesen** kell megindítania. Kivételeket ld. könyv.
- Az **anya** a perben gyermeke **törvényes képviselőjeként** eljárhat.

5) A megtámadási határidők (4:111.§)

- Az apaság vélelmének megdöntése iránti pert a **kiskorú gyermek** és az **anya** a **gyámhatóság hozzájárulásával** a kiskorú **gyermek hároméves koráig** indíthatja meg.
- A **többi jogosult** az apasági **vélelem keletkezésétől** számított **egy év alatt** támadhatja meg az apaság vélelmét.

- **A határidő kezdete:**

- + tévedés, megtévesztés felismerésétől,
- + jogellenes fenyegetés esetén a kényszerhelyzet megszűnésétől
- + a gyermek születésétől
- + a születésről való tudomásszerzéstől,
- + az apaságot kizáró körülmény megismerésétől.

- Ha a fentiek alapján a **perindításra** a gyermek a **nagykorúvá válásáig nem került sor**, az ezt követő **egy éven belül** a **gyermek önállóan** jogosult a perindításra.

6) Az apasági vélelem megdöntése iránti per alperesei; az ítélet hatálya (4:112.§)

- Főszabály szerint: Az apaság vélelmének megdöntése iránti keresetet a gyermeknek és az anyának az apa ellen, az apának a gyermek ellen, más jogosultnak a gyermek és az apa ellen kell megindítania.
- Kivételek....
- Az apaság vélelmét megdöntő **ítélet mindenkivel szemben hatályos**.

7) Névviselés és kapcsolattartás az apasági vélelem megdöntése után (4:113.§)

- Ha a bíróság az apasági vélelem megdöntése iránti keresetnek helyt ad, **indokolt esetben, kérelemre**
  - * a gyermeket feljogosíthatja **családi nevének további viselésére**; és
  - * azt a férfit, aki a gyermeket **hosszabb időn keresztül a családjában a sajátjaként nevelte**, feljogosíthatja a gyermekkel való **kapcsolattartásra**.

A **családi nevet** a gyermek **tovább viselheti** akkor is, ha az apai jogállást már más tölti be.

A vélelem megdöntésének következménye, hogy a gyermeknek az addigi apai családban **megszűnik a családi jogállása**.

A bírói gyakorlat szerint az általa nyújtott akár természetbeni, akár pénzbeni **tartást, jogalap nélküli gazdagodás címén vissza lehet követelni**, az utóbb a gyermek apjává váló személytől, mint kezdetől fogva helyette fizetett tartást.

Bírói gyakorlat

BH2011.104.;

EBH2010.2228.;

8) Az apaság vélelmének megdöntése nemperes eljárásban (4:114.§)

- **Nincs szükség** az apaság vélelmének megdöntése iránti **perindításra**, ha az apaság vélelme az **anya házassága alapján áll fenn**, a házastársak **életközössége legalább háromszáz napja megszűnt**, és az a **férfi, akitől a gyermek ténylegesen származik**, a gyermeket **teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal a magáénak kívánja elismerni**.
- A fenti esetben a **bíróság nemperes eljárásban** a vélelmezett apa, az anya és a gyermeket teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal magáénak elismerni kívánó férfi **közös kérelmére megállapítja**, hogy a gyermeknek **nem az anya férje vagy volt férje az apja**. Az apaság kérdését **ugyanebben az eljárásban teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal** kell rendezni.
- A fenti eljárás megindítására az apaság vélelmének megdöntésére irányuló per megindítására vonatkozó **határidőket nem lehet** alkalmazni.

Jelen oktatási segédanyag a kapcsolódó tananyagrészeket vázlatosan tekinti át, a témakörre vonatkozó további részleteket ld. a kötelező tananyagként szolgáló Könyvben.

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Jellemezze az apasági per és az apai elismerő nyilatkozat egymáshoz való viszonyát a Csjt. és a Csjk. viszonylatában!
2. Az apaság bírósági megállapításánál melyek a bizonyítandó konjunktív feltételek?
3. Ki lehet felperes és alperes apasági perben?
4. Melyek az apasági per bizonyítékai?
5. Milyen okokból támadható meg az apaság vélelme?
6. Milyen határidők vonatkoznak az apaság vélelmének megtámadhatóságára?
7. Hogyan alakul a gyermek névviselése és a kapcsolattartása az apasági vélelem megdöntése után?
8. Mely feltételekkel rendezhető a gyermek családi jogállása nemperes eljárásban?

KÖTELEZŐ TANANYAG

HEGEDŰS Andrea: Polgári jog. Családjog. R.I.M.Á.K. Kiadó, Budapest, 2019. 204-211.o.

AJÁNLOTT IRODALOM

KŐRÖS András: Származási perek. In: A Polgári Perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. HVG-ORAC Budapest, 2018. 1830.o.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

